

היה שכור אצלו לכל היום, רק על איזה שעות [ח], וכלה פעלתו קדם

ביאורים

דקיי"ל כשמואל בדינא, עיין בווי העמודים
סי' קס"ג דכתב בשם המגילת ספר דפלוגתת
רב ושמואל הוא נפק"מ לענין דינא, דשכיר
בזמנו נשבע ונוטל, דלשמואל שכיר שעות
דלילה זמנו כל הלילה וכל היום, ולרב זמנו
רק כל הלילה, ועוד דגוף חיוב בל תלין הוא
דינא דחיוב ממון, ולכך הילכתא כשמואל
דהוי ענין ממונא ולא איסורא עיי"ש.

ביראים השלם סי' קכ"ו כתב דקיימא לן
כשמואל בדיני ומשו"ה שכיר
שעות דלילה גובה כל הלילה וכל היום,
וסותר עצמו מסימן קע"ג דכתב דשכיר
שעות דלילה גובה רק כל הלילה דקיי"ל
הלכתא כרב באיסורא, וכבר עמד בזה
התועפות ראם האיך סתם השו"ע דהילכתא
כרב דאין חולק. והא חזינן דהסמ"ג והיראים
ס"ל דהלכה כשמואל בדיני ונשאר בצ"ע,
ואפשר משום דהיראים סותר עצמו, והסמ"ג
סותר עצמו עיין בחידושים סימן ד', ולפי"ז
יהא נפק"מ לדינא כשלא פרע בשכיר שעות
דלילה את שכרו עד הבוקר ועבר בבל תלין,
מ"מ יש להחמיר ולפרוע שכרו עד הערב
לחוש שמא הלכה כשמואל דזמנו עד הערב
כדעת הסמ"ג והיראים והגהות מימוניות
וצ"ע, ועיין ברבינו שמחה ב"מ (שם) דכתב
אף לרב בבוקר עובר בבל תלין ובערב ביומו
תתן שכרו עיי"ש, ועיין בחידושים סימן ד'
שדן בהרחבה במה פליגי רב ושמואל דכמה
דרכים נאמרו בראשונים בענין הנ"ל.

ג.

בספר משפט שלמה הלכות שכר שכיר עמ'
כ"ז דן בבעה"ב שדר בחו"ל ושכר
פועל בארץ ישראל, וכששקעה החמה בא"י,

זמנה כמו שמצינו ביעקב אבינו שהגיע לבית
א-ל ששקעה השמש לא בעונתה לענין
ביומו תתן שכרו. האם תלי בשקיעת החמה
או ב"ב שעות עיי"ש.

[ח] לענין שכיר שעות נשכר לכמה שעות,
או קבלן שגמר עבודתו באמצע היום,
איתא בגמ' ב"מ דף קיא ע"א שכיר שעות רב
אמר שכיר שעות דיום גובה כל היום ושכיר
שעות דלילה גובה כל הלילה, ושמואל אמר
שכיר שעות דיום גובה כל היום, ושכיר
שעות דלילה גובה כל הלילה וכל היום ע"כ.
דהיינו דפליגי רב ושמואל בשכיר שעות
דלילה מתי זמנו לרב זמנו כל הלילה עד
הבוקר, ולשמואל זמנו כל הלילה וכל היום,
וכתב הרי"ף הלכתא כרב באיסורא, והוסיף
הרא"ש (שם) דהלכתא כרב באיסורא ועוד
דרב כר"י וקיי"ל ר"י ור"ש הלכה כר"י עיי"ש.
וכן כתב הרמב"ם להלכה בהל' שכירות
(פי"א ה"ב) וז"ל שכיר שעות של יום גובה
כל היום, ושכיר שעות של לילה גובה כל
הלילה וכו' עכ"ל, וכתב המ"מ (שם)
דהילכתא כרב באיסורא וכן בהלכות עיי"ש,
ובהגהות מימוניות (שם אות א') תמה האיך
פסק הרמב"ם כרב הא קיי"ל הילכתא
כשמואל בדינא וסיים אפשר דס"ל לרמב"ם
דבמחלוקתם נחלקו רבי יהודה ור"ש וקיי"ל
הלכה כרבי יהודה ולכך שכיר שעות דלילה
גובה רק כל הלילה עיי"ש. וכן סתם
הטושו"ע חו"מ סי' שלט סעי' ד' כרב עיי"ש.

ב.

ודעת הסמ"ג לאוין קפ"א הילכתא כשמואל
בדינא ושכיר שעות דלילה גובה כל
הלילה וכל היום, וכן פסק היראים סי' קס"ג

ביאת השמש — זמן תשלומין שלו הוא רק עד ביאת השמש [ט], וכנ"ל

ביאורים

1234567
1234567

אוצר החכמה

עצמו, שדרך להתענות עונה אחת ולא יותר, וסיים בס' משפט שלמה שבירר הלכה ושאל את הגר"ח קניבסקי וא"ל בודאי צריך ליתן לפועל את שכרו קודם, מ"מ קשה לומר שיעבור בלאו דבל תלין, כי סו"ס אצל בעה"ב לא נגמר היום, ודעת הגר"ש וזנר בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן רלב אות א') שהזמן תלוי בפועל, ויעבור בעה"ב בבל תלין כששקעה השמש במקום שנמצא הפועל, [עיין בשו"ת עונג יו"ט סימן ל"ו שדן בעין זה לענין חמץ שבעה"ב נמצא במקום שעוד לא הגיע שעה שישיית, והחמץ במקום שכבר עבר שעה שישיית האם יכול למכור החמץ לגוי עיי"ש, ובמקראי קודש מהגאון צ"פ פרנק פסח ח"א סימן נ"ה עיי"ש].

[ט] וכתב בספר אהבה בתענוגים [מרבניו אברהם אזולאי זצ"ל] ב"מ (שם) דאם שכרו מחצות היום עד הלילה דינו כשכיר יום שזמנו כל הלילה וכן אם שכרו מחצות הלילה עד הבוקר דינו כשכיר לילה שזמנו כל היום עיי"ש, וכתב בשו"ע הרב הל' שכירות סעי' י"ב דאף שהתחיל הפועל לעבוד ביום וגמר מלאכתו בלילה הולכים בתר גמר מלאכתו והוי כשכיר שעות דלילה עיי"ש.

ב.

פועל החוזר בו באמצע היום דרשאי לעשות כן כמבואר בשו"ע חו"מ סי' שלג סעי' ג' אפשר מתחייב בעה"ב ליתן שכרו עד סוף היום וחל עליו חיוב ביומו תתן שכרו, ועיין בתוס' ב"מ דף דה ע"א בד"ה שכירות, דאם חוזר בו באמצע היום היינו סוף השכירות עיי"ש.

בס' נפש חיה ב"מ דף קי"א ע"א כתב שבדין

בחול"ל עדיין היום גדול, בתר מי אזלינן, בתר בעה"ב שאמרה תורה לא תלין דהוא על אקרקפתא דבעה"ב קאי, ואצל בעה"ב עדיין יום ויש לו עוד שהות לדאוג שיגיע המעות ליד הפועל, או דילמא בתר פועל אזלינן דכתיב ואליו הוא נושא נפשו דקאי על הפועל, דלכאורה היה אפשר לומר בתר בעה"ב אזלינן, שנתנה התורה לבעה"ב עונה י"ב שעות לבקש מעות ליתן ליד הפועל, כמו שנתבאר בעיר שושן מבעל הלבוש סימן שלט ס"ק א', ובסמ"ע (שם) ס"ק ה' שנתנה התורה זמן לבעה"ב להשתדל לדמי השכירות כל היום עיי"ש. כמו שכתב רש"י ויקרא פי"ט י"ג על המקרא "לא תלין" וכו' לפי שנתנה תורה זמן לבעה"ב עונה לבקש שכרו, וכן כתב הרמב"ן בדברים פכ"ד ט"ז עיי"ש, דאף דלא בכל גוונא יש לבעה"ב י"ב שעות דהרי תלוי אם שכרו בקיץ או בחורף, וכמו כן בשכיר שעות זמנו כל היום אף שאין לבעה"ב זמן של י"ב שעות, מ"מ חזינן שהזמן תלוי בבעה"ב כדי שיהא לו שהות להשתדל להשיג מעות.

אולם החינוך מצוה ר"ל כתב וידוע כי באיחור המזונות יאבד הגוף, ועל כן ציונו לתת שכר שכיר, כי אליו הוא נושא את נפשו להתפרנס בו, ועל כן שם גבול זמנו יום אחד ולא יותר כי דרך בני אדם להתנות יום אחד לפעמים עכ"ל, וכן כתב הרמב"ן דברים (שם) שצריך לפרוע טרם בא השמש כדי שיקנה בשכרו לו לאשתו ולבניו מה שיאכלו בלילה וכו' שיקנה בו מזון להחיות נפשו, שאם לא תפרענו בצאתו ממלאכתו מיד, ועד הבקר ימות הוא ברעב בלילה עכ"ד, חזינן שהזמן תלוי בפועל כדי להחיות